

ROVBLADET

Juni

Nr 2 / 1984

18

Medlemsblad från HEDESUNDA HEMBYGDSFÖRENING

Från torget i Brunn, mot norr,

innan Konsum den 5 maj 1931 köpte fastigheten av handlanden Bäckström, rev vinkelbyggnaden in mot gården och byggde om huset.

På hörnet mitt emot (huset nu rivet), där senast var blomsterhandel, hade A. Engström Urmakeriaffär.

Vidare ses Lundins Bageri & Café och i bakgrunden "Lådan".

Nils Nilsson Hedenström
storhandlare och donator i Hedesunda

Ingen nu levande har något minne, men de gamla berättade ofta om den på sin tid verksamma handlaren och donatorn Nils Nilsson Hedenström (1820-1870) i Brunn, Hedesunda, varför här skall erinras något om honom.

Han föddes hos Jöns Ongels i Brunn, sedan länge försvunnen bondgård belägen i Joners backen där barnlekplatsen nu är belägen, där hans far bedrev en mindre handel med nödvändighetsvaror i portlidret. Den affärsbegåvade och företagsamme sonen Nils deltog tidigt i arbetet där, och bestämda uppgifter säger att en viss olaglig försäljning av brännvin förekom i detta portlider, och den företagsamme Nils drygade ut varan med vatten när han såg den törstiges omdöme hade avtagit, något som även framkommer i sockenprotokoll senare. I ett av dessa berörande honom kan läsas: "till socknen infört och lärar äfven avyttrat Wien, arrack, pounscher, kläder och diverse specirier, samt dessutom brännvin till ett nästan otroligt quantum!"

Affären gick bra för honom i det lilla utrymmet och som 17 årig lyckades han skjuta en varg i trakten av Olovsborg, en bedrift han erhöll 33 rixd. 16 sk. banko i skottpengar för utkvitterad av hans far, vilket stärkte hans kassa.

Med en slant på fickan ansåg den företagsamme unge Nils sin faders boningar för trång och ville ut i världen och praktisera med sin goda affärsbegåvning, vilket han även gjorde. Han lyckades under de år han var borta från födelseorten erhålla kurskap som läderhandlare i Öregrund och förkovrade sig säkert ekonomiskt, samt träffade sin hustru Britt Mara Thollstedt från Norrtälje. (1812-1875)

Som 25 årig är han åter i Hedesunda och ansöker att få öppna affär, vilket rönt motstånd bl.a. genom hans av myndigheterna ej accepterade affärsmetoder och vad det framhölls bristande affärskunnighet. (?) Trots allt fick han sina rättigheter att driva handel och blev efter något år en mycket betrodd och aktad, samt i kommunala angelägenheter ofta anlita man.

Omkring 1850 byggde han det ännu kvarstående och i synnerhet på den tiden stora affärshuset i Brunn vilken Erik Bergström senast drev affär uti.

Han förkovrade sig i sin affärsverksamhet och blev en verkligt förmögen man, men även andra faktorer kom in i bilden. Det mest omtalade och till vår tid omtalade "klippet" skedde då en soldat från Lurberg, vilkens namn ej är känt anförtrödde Hedenström att han under komendering på Långholmen gjort bekantskap med en livstidsfånge, vilken hade en större summa stulna pengar gömd söder om Stockholm vilken fången överlät till soldaten då han själv ej ansåg sig komma ut i frihet någon gång och nog angav gömstället, men soldaten vågade ej hämta det själv.

Affärsman som Hedenström var, intreserade han sig för soldatens uppgifter och utrustade en finare vagn förspänd med två hästar och körde till Stockholm med hustru och soldaten, samt hans hushållerska, vilken gick under namnet Luntan. Rädd om sitt ansende i de företagna sakerna stannade Hedenström kvar i staden och utrustade soldaten och Luntan med gigg och häst vilken de fick fortsätta färden med, och lyckades verkligen hitta tjuvgodst han blivit lovad och kunde återvända till Stockholm förvarande det i lumpor och hö.

Vid delningen, vilken skulle vara lika till båda parter, skrynkade och kastade Hedenström de värdemässigt största sedlarna i den öppna spisen med uppgift: "för gammal, galler intet, skall brännas". Soldaten trodde det, men de var gångbara varför Hedenström

senare tog vara på dem, då det ej var eld i spisen. Genom denna manipulation lurade han soldaten och fick värdemässigt större delen av det erövrade. Denna "affär" ökade Hedenströms förmögenhet betydligt och kunde faktiskt uppträde som någon sorts bankir, vilket framkommer i bouppteckningen efter honom, där han hade ett 150-tal låntagare, men någon ockerränta kan ej spåras. Detta tillsammans med affärsbegåvning gjorde honom till i särklass då Hedesundas förmögnaaste man.

Endast 50 årig avlider Hedenström 1870 barnlös i en okänd sjukdom, men var medveten om sitt öde vilket framkommer i hans testamente, för i maj månad detta år upprättas detta och noga anger allt. Detta testamente talade äldre personer om och kallade det för Hedenströmska arvet.

I detta kan verkligen ses att han hade omtanke för de minst be-
medlade i sin födelsesocken Hedesunda, vilket förvånar då han var ansedd som hård affärsman.

Detta innehåller 27 punkter och i flertal av dem förordnar han om olika fonder vilkas avkastning skall gå till behövande personer, något samhället nu tagit över och därför värdefullt då.

Efter ett flertal personliga legat förordnar han om en stipendiekassa till Gävle Läroverk med förmånsrätt för elever födda i Hedesunda, ett liknande stipendium för medicine studerande i Uppsala med företräde för studerande från Gästrik-Hälsinge nation. Frisångar på Gävle Lasarett för sjuka tjänstepigor och drängar med företräde för patienter från Hedesunda är ihågkommen. En pensionsfond för ogifta orkeslösa tjänare och tjänarinnor i Hedesunda förordnas om, vilken var synnerligen värdefull då, långt före den allmänna pensioneringen och hjälpte många äldre personer att faktiskt överleva.

Det nu nedlagda barnhemmet intill kyrkan är även till större delen en donation av Hedenström.

Dessa donationer var på den tiden en verklig hjälp som ovan framhållits, då nuvarande samhällets sociala verksamhet ej fanns och verkligt behov då förelåg.

En av provinsens ståtligaste likvagnar är även en donation till Hedesunda kyrka av honom. Pengar avsattes även till en trädplanteringsfond för Hedesunda-bor, vilka otaliga fruktträd inköptes för i byarna runt om samt även prydnadsträd.

Som förstås var han en mycket förmögen man, vilket en omfattande bouppteckning visar med en behållning av 108,410 kr i den tidens låga penningvärde och allt är mycket lågt värderat. I dagens penningvärde var säkert Hedenströms dödsbo värt flera millioner, beaktas skall även att han tidigare gjort förordningar till sin hustru av okänt belopp.

Om denna affär och fastighets vidare öden kan omtalas att Hedenström hade i sin tjänst en verklig pålitlig och omtyckt man Werner Lindkvist från Kopparberg som i testamentet tillerkäns stora favörer bl.a. affärslokalen hyresfritt i 10 år och senare köpte den. Denne Werner Lindkvist var en mycket aktad man och innehade flera förtroendeposter i det kommunala livet och drev affären framgångsrikt. Hans levnad blev dock ej så lång, då han genom sin tilltänkta hustru ådrog sig en svår och smärtsam sjukdom vilket ändade hans dagar. Hans yngre bror Axel övertog sedan affären och drev den till 1920, men sålde fastigheten 1919 till Hedesunda kommun. 1920 övertog Gustav Andersson affären, men fick ej verka så många år genom hans död, men hustrun fortsatt med affärsrörelsen till 1946 då Hedesundasonen Erik Bergström, vilken arbetat i affären många år övertog den och fortsatte till 1957 då den nedlades, därmed slutade en över 100-årig epok i samma fastighet.

Tilläggas kan, att i fastighetens övre plan inrymdes under många år läkar- och sjuksköteskemotagning.

Fastigheten äges nu och bebos av Gunder Hedblom som köpt den av Gävle kommun.

S.A.

Medel ur Nils Nilsson Hedenströms fond.

Uppgift har inhämtats om donerade medel av förre handlararen Nils Nilsson Hedenström använts enligt donationsbrevets bestämmelser och hur mycket av donerade medel som finns kvar. Det visade sig vara en knepig sak att ta reda på. Först gjordes besök på kommunens arkiv i nya förvaltningshuset för att se om arkiverade handlingar från Hedesunda kunde lämna besked i frågan. Upplysningar i denna fråga kunde naturligtvis inte erhållas, alltså stund donationsbrevet, av vilket jag lyckats få en kopia, förvaras på landsarkivet i Härnösand. Föreståndaren för arkivet i Gävle kunde ej heller bistå oss, men nämnde att utredningssekreteraren på kommunens kansli utrett fonderna. Han visade sig vara rätta kontakten och lämnade följande uppgifter beträffande punkterna 15.16.17.18.19. och 20 i testamentet:

Avsatta medel enligt punkt 15 i testamentet till behövande lärjungar vid Gävle Högre Elementar Lärverk med förmånsrätt för i Hedesunda födda, vilka gjort sig kända för flit och gott uppförande, uppgick den 31/12 1978, sista självständiga fondåret, till 8,917 kr. Dessa medel ingår numera i gymnasieskololornas samfond.

Medel till medicine studerande vid Uppsala universitet med företräde för studerande inom Gestrike-Helsing Nation att överlämnas till medicinska fakultetens dekanus enligt punkt 16 i testamentet kan erhållas genom hänvändelse till förste kurator vid nationen tel 018/130583.

Medel enligt punkt 17 i testamentet till frisängar åt sjuka tjänstepigor och drängar, företrädesvis från Hedesunda, vid Gävleborgs Läns Lasarett kan begäras hos Gävle sjukhus enligt landstingets ekonomiska avdelning. För närvarande står en utdelning av 10,271 kr till disposition.

Punkt 18 i testamentet anvisar medel till grundfond till ett Barnhem i Hedesunda. Dessa medel har numera förts samman till en samfond i vilken ingår förutom barnhemsfonden och Bolundska fonden, Anna och Erik Hedbloms Minne, E. Vikings fond m.fl, och slutar på 51,662 kr. Det medelas, att någon utdelning inte skett, beroende på att det ej varit aktuellt.

Punkterna 19 och 20 slutligen i testamentet innehåller medel till en pensionsfond för orkeslösa tjänare och tjänarinnor i Hedesunda samt till en sk planteringsfond. Dessa medel förvaltas av socialförvaltningen i Gävle och har till sammans med Karin Fors fond sammanförts till en samfond, uppgående till 158,866 kr. Socialförvaltningen förvaltar också Gunnar Löfs fond, innehållande 10,304 kr. Fondmedlen hos socialförvaltningen skall användas till ålderdomshemmet Ängslyckans i Hedesunda prydnad till de gamlas trevnad.

Beträffande spelmannen Per Persson Menlös efterlämnade tillgångar, vilka Hedesunda kommun erhöll, har uppgifter ej gått att erhålla varken om storleken av det efterlämnade beloppet, och ej heller vad det använts till.

Trots ivrigt sökande har varken bouppteckning efter honom eller övriga handlingar gått att spåras. Likaså har inget funnits antecknat i kommunens protokoll berörande detta. Hans efterlämnade tillgångar torde röra sig om storleken 4-6,000 kr.

Jens Rosenberg

M I N N E N

av

Erik Ström.

(Fortsättning)

Det fanns inget golv i övre våningen i arrendatorsbostaden och det var meningen att det skulle bli golv där av det virket. När det blev klart, att han inte skulle bli kvar, betalade han för rotvärdet - nog ett lågt pris. Han lät då säga bräder, som vi körde till en snickerifabrik. Där gjorde de möbler, som han sålde - åtminstone en del.

Ja, så var vi vid Gamle fäbodan, späntade spån och lagade spåntak. Han hade en torpare där, som högg ved. Han lät hugga väldigt mycket björkved och tog även näver, så jag fick vara med och lägga på nävertak också. Eftersom arrendatorn skulle ha ersättning för huggning och körning av veden av den nye kyrkoherden och denne inte på långt när ville ha så mycket ved, som fanns huggen, så fick han betala ett visst rotvärde. Han sålde ved åt alla, som ville ha.

Nu var det så, att utom den jord, som hörde till Ulanders arrende fanns en hel del jord, som var utarrenderad åt andra som potatisland. Det var fin potatisjord, så det var visst någon ända från Ålbo, som hade land där, vill jag minnas. Det hörde för övrigt en massa slätterängar till prästbordet också. Sista vintern var jag först och körde timmer ett tag, men sen fick jag börja köra ut den stora gödselhögen. Han sålde gödsel åt alla, som hade potatisland. Han hade ju många djur, så det blev mycket gödsel. Det blev nog inte så liten inkomst.

Kyrkoherden hade väl varit dit förut och sett den stora gödselhögen, men när han kom dit näst innan Ulander skulle flytta, fanns det just ingenting kvar. Prästen hotade då med stämning, för han hade inte rättighet att föra bort gödsel från bostället. "Ja, det är riktigt", sa Ulander, "drängen har kört ut varanda lass och han kan vittna om att allt ligger på boställets jord." Det blev ingen stämning!

Emil nere i drängkammaren drev affär på sitt vis. Han var agent för John Fröberg - eller om det var Åhlén & Holm. Han gick och läste det året och hade funnit att det lönade sig att koka knäck och sälja. Nu var det så att drängkammaren var i samma hus som brygg- och tvättstugan och där höll Anna och en jämnårig flicka på med tvätt. Emil hade då gjort en sats strutar och ställt dem i snön att svalna. För säkerhets skull hade han satt Johan som vakt, medan han gick och drack kaffe. Någon av flickorna kom ut och fick se knäckarna i snön. Den ena av flickorna höll Johan, som skrek som en räv, medan den andra plockade upp alla knäckarna. Emil kom ju förstås - men för sent. De hade kastat ner knäckarna i ett kärl med vatten så papperet lossnade. Flickorna hade roligt åt sitt rov.

Det var inga kyrkstallar i Hedesunda, så kyrkbesökarna hade sina hästar i och omkring präststallet. Så det hade liksom blivit en offentlig plats.

På midsommarn kom en låghalt jägar- och fiskargubbe, som kallades Platten, och färjkarlen vid norra sundet i salsmål där. Platten, som ju var gammal och halt, fick stryk förstås. Han hade sin eka låg vid Flarn på andra sidan kyrkan. Då han rodde hem, fick han se en gubbe, som hette Strömers Erke, hålla på att fiska med skotnät. "Där finns ingen fisk", säger Platten. "Åjo vars", säger Erke. "Jag ska bränna dej ja", säger Platten och bränner av ett hagelskott mot Erke. De fick plocka ut många hagel ur Erke. Jag vet inte om Platten blev åtalad. Länsman hade haft ett förskräckligt besvär med Platten en gång, när han åtalat honom för att ha slagit ihjäl en simmande älg.

Jag blev också överfallen i stallet en kväll. Jag hade just givit hästarna nattfoder och skulle gå, då det kom två äldre pojkar, den ene Berg-Pelle gav mej en dansk skalle. Jag fick tag i rockkragen och byxbenet och fick honom på rygg under mej och hade nog pucklat på honom, men då började kamraten, som hette Krås-Jocke, sparka mej i skallen, så jag måste upp och gick ner till mitt. Pelle hade varit dräng i prästgården förut och var en känd slagskämpe.

Någon vecka senare var jag hem till Ålbo på en bjudningsdans. Där träffade jag min kusin Anders Eklöv. "Jag har hört att Berg-Pelle och Jocke varit på dig. Dom är här nu. Gå nu till Pelle och fråga honom, om han vet hur mycket han väger när det växer hår i ändan." Men de försvann som dimfigurer, så vi fick aldrig talas vid.

Jag hade ju nära till sockenbiblioteket, så jag läste alla lediga stunder. Jag tror nog jag satt uppe och läste den natt, då 1900-talet ringdes in också. Jag var då inte med och ringde. Annars var jag med, när det behövdes. Det är ju tre klockor i Hedesunda kyrka. Skjutsa prästen till kyrkan fick jag också göra om det var oväder.

Anna var i Gävle sista vintern. Hon skulle lära finare matlagning och fint sätt och bildning. Jag tror hon var kvar, när vi kört sista flyttlasset till, jag tror det hette Gunnarsbo i Tierp. Det var väl mitten av mars jag tog avsked av en trevlig familj och en lärorik plats.

Jag gick till fots till Ålbo. Det var en dryg dagsmarsch. Det hade nu blivit ont om arbete på hemtrakten. Jag tror det var då, jag for till Morgongåva och fick vedhuggning att börja med. De hade en klingsåg. Jag blev timmerspelare eller rättare timmerrullare, för timret låg ju på land och en del långt bort. Det blev emellertid färdigsågat. Sista arbetsdagen skulle jag hjälpa sågarn att skota upp lite ekplank, som de hade sågat åt Vesterås Lantbruksmaskiner. Hjälpsågarn var en liten klen pojke, som inte orkade med de tunga ekplankorna. Skotet var så upplagt, att när vi la på en plank till, slog ena änden ner över min fot. Stortån blev kolblå och nästa tå sprack. Det fanns en sjuksköterska, som förband foten, men stortån värkte, minns jag. Jag kunde bara ha en galosch på den foten en tid.

Sen fick jag jobb på Stormossen i Gysinge. Det skulle väl heta bränntorvsfabrik. En elevator fraktade upp dyn till en kvarn, en man matade under en-meters bräder under den fyrkantiga sträng, som kom. En hackade av strängen i tre delar på var bräda. Jag och August Eklund tog varannan bräda och lastade

på vagnar för vidare befordran. Det var ett ganska enformigt arbete.

Så när en dag flottningsförman Olov Nilsson kom och ville ha två man, följde jag och Pellas Anders med. Vi blev vid skiljestället ovanför Mattön. Vi skiljde ur det virke, som skulle till Gysinge. Jag tror vi hade med tappningen att göra också, så vi drog för en bom, när vi släppt fram timmer till en bom. Så de fick tid där nere att få ut läns för en ny bom. Timret måste ju spelas fram över Hedesundafjärden i flottar på jag tror 6.000 timmer. Ol Nilsson var välbekant i Ålbo. Han och Aron Blomgren brukade vara med som talare vid söndagsskolfesterna. Aron var skräddare och ville vara fin. "Ska de vara med mej och predika får du ta av dej kragen," sa Nilsson. Kragar och fruntimmershattar ansågs nog mest som högfärd den tiden.

Sommaren 1901 var nog den varmaste och torraste jag minns, Vattnet i Dalälven minskade och flottningen gick sakta. Det kom order om att hälften av de anställda skulle få sluta. Vi som kommit sist fick förstås sparken först.

Eftersom det var stor utställning i Gävle det året, beslöt vi att fara dit och titta på sevärdheterna. Jag minns inte vad vi hade för oss på dagen, men när vi kom till stationen på kvällen hade vårt tåg gått. Just då kom en gubbe med en brännvinsflaska i rockfickan. Han blev stoppad i den nyinrättade spärren. Vi gav oss ihop med gubben. Han fick lägga sin liter i vår väska, så fick han gå igenom. Han berättade, att han var från Stockholm, men hade en bror i Sandviken. Han hade rest på morron och nu skulle han tillbaka till kvällen. Vi löste biljetter till Sandviken och följde honom dit han skulle. Vi fick gå länge innan han hittade dit. De var uppe och var ängsliga för att det hade hänt honom någonting. Ja, vi talade ju om vår andel i att han kom tillrätta och sen skulle det ju festas på den där litern. Så var det två flickor i familjen, som spelade gitarr och sjöng. Jag minns faktiskt inte, om vi sov något den natten. Vad jag säkert minns är, att när vi började räkna vår reskassa räckte den inte till återresa över Gävle, utan vi fick gå landsvägen från Forsbacka till Främlingshem. Så vi kom i alla fall hem med tåget. När vi kom hem, kom det bud att vi skulle ut på skogsbrand. Men när vi fick höra, att det var ända i Vinnarsjö, sa Anders: "Låt Jerusalem brinna! Det är inte min stad." Hade det varit i närheten av byn, hade vi ju gått. Nu gick Anders och jag hem, där vi fick lägga oss att sova efter stadsresan.

Det var under skördetiden. Vi gick till Gysinge och frågade rättarn efter arbete. Jo då, vi fick börja skära havre. Jag hade ju arbetat åt honom förut, för både Janses och Jönses i Flösta var landbohemman och skulle göra en vecka med karl och hjon, som det hette. Jag var till och med med Lindgren medan jag var hemma. Han lärde mig en enklare metod att binda säd, som jag kunde lära mina hjon sedan. Betinget var 50 snes om dagen, så när man hade 300 snes, var man klar för veckan, så det kunde bli både en och två fridagar, om man hade en duktig flicka med sig. Det var förstås så, att ingen ville vara sämst.

Jag blev inte kvar hos rättarn mer än två veckor. När jag var på väg dit, mötte jag en smålänning, som hette Jansson, som erbjöd mig att få bli med i hans

lag. Han hade en kanalgrävning i Österbyggebo. Jag minns, att Rönäs Erik Eklund och Anders Linde var med. Han var ju äldst i laget. Jag minns, att jag fick ovet för att jag bröt av ett spadskäft i oförstånd. Så minns jag att han sa: "Jag vann litet på kortspel i söndags och köpte fläsk för pengarna. Det där fläsket blev så förbannat flytt odrygt". När jag hör någon, som fått pengar lättvindigt kommer jag än i dag ihåg Anders Lindes kortspelsfläsk.

Sen det frusit på hösten, var jag och högg kolved vid Ångsön. Vi åkte skridskor eller spark, men det var ju ganska långt. Jag undrar, om jag inte var hos Janses på eftervintern. Jag har ett minne av att farbror var svårt sjuk och doktorn hade lovat komma mellan två tåg. Erik var med och hämtade doktorn vid Smedsäng och jag bytte bara hästar och skulle skjutsa tillbaka. "Är den här hästen lika snabb som den andra, hinner vi," sa doktorn. Vi hann på de sju minuter vi hade på oss.

Jag var och mönstrade också och kom till I 14 i Mohed. Mönstringen var i Årsunda. Hedesundapojkarna hade visst levat bus året förut. Bland annat hade visst Anders Eklöv vickat omkull kollass. Vi var lovade stryk, men det blev inget.

Jag tror det var den 7 maj, vi ryckte in på Mohed. Det måtte ha varit ett sent år, för isen låg ute på Florsjön, när de körde i oss. Vi skulle tvätta oss. för det skulle bli sundhetsmönstring. Det var första gången värnplikten var förlängd från 90 till 172 dagar. 112 + 30 + 30. Remingtongevären var utbytta mot mausergevär. Jag minns inte, om boerkriget pågick eller om det var slut. I varje fall var boernas krigskonst populär och skulle efterliknas. Liksom boerna i Sydafrika var ansedda som frihetshjältar. Hur det stod till med friheten för landets svarta urinvånare vet vi nu, men det var ingen som talade om det då. Boxarupproret hade slagits ner i Kina och stormakterna hade fått koncessioner, tror jag det hette, för mördade missionärer. Jag var på bio och såg hur två skarprättare började i var sin ända och högg huvudet av en lång rad boxare. Det var tydligen ingen censur då - åtminstone inte på vad som visades på militärföreläsningar.

Vi hade en hygglig kapten, som hette von Hedenborg. Löjtnanten hette Sävenberg och blev visst general med tiden. Fanjunkarn på expeditionen hette Vennberg. Honom hade Kniven i Delsbo felskjutit en gång i tiden. Han var sedan föreståndare för arbetsförmedlingen i Gävle, när jag kom dit. En korpral Bjurling kom hit till Tolvfors som skogsvaktare ett par år. Fick sedan en arvdestjänst vid I 14. Vi hade en överårig bagare på vårt kompani och så var det en hälsing, som hette Risberg. Bagarn Blomgren och Risberg spelade busteater ibland.

När jag kom hem till Ålbo igen, hade visst Anders Ersson slutat sina dagar och Erik bad mig hjälpa honom tills vidare. Det gjorde jag. Till julen kom Anders Eklöv hem. Den svenska och norska delen av malmbanan hade knutits samman vid Riksgränsen. Han erbjöd mig att få följa med honom till den då under byggnad varande delen Uddevalla - Skee av Västkustbanan.

Erik Ströms MINNEN omfattar ytterligare 15 maskinskrivna sidor, där hans liv på olika orter skildras.

Intresserade läsare kan få låna ett exemplar av föreningen.

Vinnersjövisan, eller Bysjövisan, som den brukar kallas, återges i nästa nummer av Rovbladet.

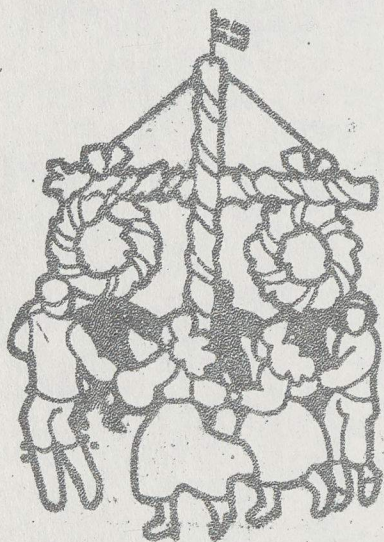
Till medlemmar i Hedesunda:

På grund av höga portokostnader har vi tänkt försöka dela ut flera exemplar av Rovbladet själva.

M e n där flera postlådor sitter på samma plats, vet vi inte vilken, som är den rätta.

Hjälp oss genom att skriva namn på lådan! TACK!

På Kristi Himmelfärdsdag deltog trettiofem personer i vandrigen längs kyrkstigen.

MIDSOMMARAFTON

börjar festen

på Åsudden

kl. 14

KÖP EN SLANT FÖR HEMBYGGEN.

Stöd din hembygdsförening.

Pris:

35:-

1984 ÄR HEMBYGDENS ÅR
FÖRENINGSBANKEN HAR MINNESMYNTET.

Föreningsbanken

Gamla recept

Dessa recept är ungefär 40 år gamla.

ANNIKAS ÄPPELKAKA

4 1/2 dl vetemjöl	1-1 1/2 kkp (1 1/2 - 2 dl) grovt
3/4 dl socker	rivna råa äpplen
1 tsk bakpulver	3/4 kkp (ca 1 dl) socker
4 msk (60 g) smör eller margarin	1/2 - 1 msk kanel
1 dl gräddmjölk	2 - 4 msk hackade russin och
	syltade apelsinskal

Vetemjölet blandas med socker och bakpulver. Smör eller margarin smulas däri med fingertopparna och vätskan tillsättes. Degen knådas samman och får stå kallt en stund.

Ungefär hälften av degen kavlas ut till en fyrkantig kaka, som lägges på en plåt och jämnas i kanterna. Över hela kakan lägger man en fyllning av äpplen blandat med socker och kanel. Om man så har, kan man också blanda i hackade russin och syltade apelsinskal.

Resten av degen kavlas ut tunt och sporras eller skäres i remsor, som lägges som ett galler över hela kakan. Kakan gräddas en halvtimme i god ugnsvärme, 200 - 250 grader, och skäres sedan i portionsbitar.

Denna kaka är god både till kaffe och te eller som efterrätt med grädde eller vaniljsås.

Man kan också göra kakan rund, lägga på fyllningen och lägga ett helt deglock över fyllningen. Av degrester gör man ett par smala längder, som man snor ihop och lägger runt kakans kant. Kakan naggas med gaffel, gräddas och serveras då som efterrätt.

H Ä S T S K O R

ca 50 st

200 g smör eller margarin	2 tsk kanel
175 g (2 dl) socker	2 tsk bikarbonat (löst i 1/2 msk
ca 300 g (5 dl) vetemjöl	ljumt vatten)
1 1/2 msk sirep	
2 kryddmått stötta kardemumma-	
kärnor	

Allt blandas. Degen rullas ut till smala längder, vilka skäres i ca 7 - 8 cm bitar och böjes som hästskor. Kakorna tryckes till med en gaffel och gräddas i god ugnsvärme, 225 - 250 grader ca 7 min.

Den på sin tid kände spelmannen Per Persson från Ålbo stod som åhörare till en skicklig fiolspelman efter en gata i Gävle under ett besök där troligen någon gång på 1850-60-talet. Spelmannen torde ha varit den då mycket kände och omtalade Erik Skoglund från Järbo, ett original och bohem. Plötsligt yttrade en man ur publiken:

"Du spelar gott gubbe."

"Nja, man skulle kunna som Ole Bull," svarade spelmannen.

"Får jag prova fiolen," yttrade den främmande. Det fick han och spelade med den underbara toner och avslöjade sig vara den världsberömda violinisten Ole Bull från Norge.

Fynd på Ön

Under en vårflod i slutet av 1800-talet upptäckte Lars Andersson, vilken då arrenderade nuvarande Ekmans och Nils Persson, allmänt kallad Jöns Ols Nils, båda på Ön, att mycket fisk genom det höga vattenståndet kommit in i Braxenmur, en myr intill skolan. De ansåg, att den borde fångas, och hindrade dess utgång till fritt vatten med nät, och på ett smalt näs grävdes ett dike att sätta en storryssja i och ditskrämma fisken samt göra det stora fiskarfånget, men att den fångsten blev av helt annat slag än beräknat var de omedvetna om.

Under grävningen i sanden stötte de på ett hårt föremål, som tros vara en kopparkittel, innehållande mynt. Vad det säkert var och innehållet, är det i stort bara gissningar om, då dessa två tog hemligheten med sig i graven och ej upplyste någon, men allmänt känt är, att dessa två hittat en "skatt", men spekulationerna om den har varit stor sedan den blev känt till den dag som i dag är.

De var medvetna att sådana fynd måste anmälas, men de hade själva hittat den och ingen visste något, varför de räknade att förbättra sin ekonomi genom försäljning av det funna eller delar av det är känt.

De fraktade fyndet till en källare i Lars Anderssons närhet och grävde ned den i jordgolvet, men olyckan var framme och bostaden till den nedbrann såväl taket till källaren. De ansåg efter det förvaringsplatsen olämplig, med följd att Jöns Ols Nils tog hand om den och gömde den på vad han ansåg tryggare plats, då kamraten var sjuklig, och var den platsen är har ingen ännu lyckats hitta.

Under andjakt efter något år vådasköts Jöns Ols Nils i foten av en laddad bössa, vilken förvarades i båten, med svåra skador och stor blodförlust. Den svårt skadade kördes med häst till Gävle lasarett, men ditkommen för sent så att kallbrand uppstod med följd att livet ej kunde räddas.

Genom hans död följde förvaringsplatsen av den funna "skatten" honom i graven.

Ryktet om fyndet blev spritt, vilket den överlevande kunde bekräfta, men vad fanns den?

Många spekulationer och sökande efter den och vad det faktiskt var har skett i snart 100 år utan resultat. Lars Anderssons son, Markus Löf i Berg, var medveten att fadern hittat något, men visste ej vad, och några äldre mynt i familjen var han ej medveten om. Han omtalade dock att modern berättat, att "far blev litet konstig efter det där" och uppförde sig en tid underligt.

Hjalmar Pettersson Bror, Ön var övertygad att det var en kopparkittel innehållande mynt, och påstod sig hört från säkert håll att de besökte Uppsala och avyttrade några, samt trodde att "skatten" fanns nedgrävd på någon av öarna öster om Ön.

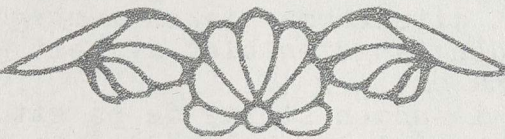
Karl Ekman, en senare arrendator på Ekmans hemman, påstod sig "vänt alla stenar" på Ekmans hemmanet sökande efter "skatten". Åtskilliga med honom har försökt sig på letandet efter densamma på Ön och närliggande holmar både med slagruta och annan tillgänglig utrustning, men med, vad är känt, negativt resultat.

Hur den kom till sitt första gömställe, kan vi bara gissa oss till. Att den gömts för någon fara och dess ägare kom bort eller blev död, kan vara troligt, men det kan även röra sig om stöldgods. En på sin tid verkligt fruktad stortjuv, Älvkaleö-Labben kallad, blev 1820 fasttagen just på Ön och det kan tänkas att han där gömt denna "skatt".

Den blev dock påträffad men gömd igen, för hur länge?

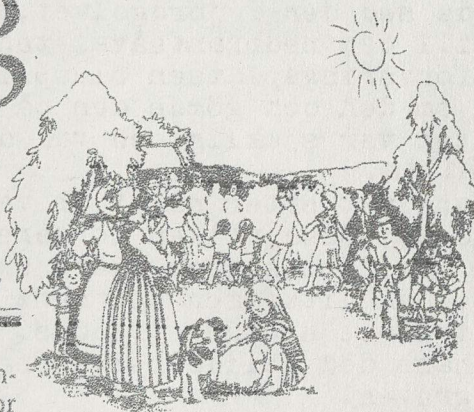
HEMBYGDsfEST

på Åsudden den 12 aug.

Hembygdens Dag

26 augusti
på Skansen,

Under dennadag kommer hela Skansen att fyllas av hembygdsfolk och hembygdsaktiviteter. Våra 25 hembygdsförbund kommer tillsammans med hembygdsföreningarna att bjuda på ett skiftande program, där man presenterar sin trakt och hembygd samt ger ett smakprov på den verksamhet man bedriver. På Skansens scener kommer vi att bjuda på olika program med sång, spel, teater, uppläsningar, dans m m.

På Sollidensscenen kommer de budkavlar som förts runt genom landet att överlämnas till Kung Carl Gustaf. Där kommer det även att bli sång av Birgit Nilsson.

På Skansen kommer man in fritt om man är klädd i folkdräkt

Mellan 10.00 och ca 17.00 kommer det att vara aktiviteter vid alla hus och gårdar.

Hembygdsföreningen anordnar bussresa till festligheterna på Skansen 26/8.

Pris för resa, middag och kaffe: 175 kr.

Anmälningar mottages av Birgit Kvist, telefon 10421.

**Hembygdens år
1984**

Hembygd ger trygghet